

Abstrakt

Cílem diplomové práce je zmapovat proměny obrazu kozáků v díle klíčových ruských historiků 19. století a počátku 20. století. Při formulaci tématu autorka vychází z premisy, že kozáci jako výrazná reálie východní Evropy sehráli neobyčejně důležitou roli při formování koncepce ruských dějin v 19. století, tedy v období zrodu moderního, vědeckého historického bádání v ruském prostředí. Při analýze kozáckého mýtu se hodlá soustředit na bezesporu pozoruhodný fakt, že ruská historiografie 19. století a počátku 20. století s kozáctvem obecně i jeho konkrétními představiteli (velitelé prvních organizovaných povstání Kryštof Kosynskij a Severyn Nalyvajko, hetmani Bohdan Chmelnyckij, Ivan Vyhovskij, Petro Dorošenko a Ivan Mazepa) spojovala rozdílné (a někdy zcela protichůdné) historické procesy a role (obrana pravoslaví, na jedné straně jedna z hybných sil při utváření ruského státu a na straně druhé anarchistický, nebezpečný element narušující státní pořádek, zosobnění touhy po svobodném životě či opozice vůči samoděržaví). Největší pozornost v tomto smyslu bude věnovat dvěma hetmanům ukrajinského kozáctva – Chmelnyckému a Mazepovi. V závěru práce vymezí modely a dlouhodobé tendence utváření obrazu kozáků i jejich historické role s ohledem na existenci různých historických škol a zároveň na rozdílné myšlenkové zázemí konkrétních historiků. Pokusí se konfrontovat pohled ruské historiografie s přístupem ukrajinského historického bádání 19. století, kde téma kozáctva sehrálo klíčovou roli při zrodu novodobého národního vědomí. Pramennou základnu práce budou tvořit významné historické práce 19. století zahrnující jak tematické monografie (Kostomarov), tak i obecná zpracování dějin Ruska (Karamzin, Bantyš-Kamenskij, Ustrjalov, Solovjov, Ilovajskij, Ključevskij, Platonov). Vedle přehledů dějin ruské historiografie (Macůrek, Vernadskij) budou využity teoretické práce k otázce formování národního vědomí (Hroch, Hobsbawm), stejně jako západní odborná literatura ke kozácké problematice (Manning, Massie).

Klíčová slova

Kozáci, Historický mýtus, Bohdan Chmelnyckij, Ivan Mazepa, Ruská historiografie, Ukrajinská historiografie, Západní historiografie, 19. století.